

Jeffrey D. Sachs
Columbia Üniversitesi'nde
Sürdürülebilir Kalkınma
Profesörü, Sağlık Politikası
ve Yönetimi Profesörü
ve Dünya Enstitüsü
Direktörüdür. Ayrıca
Birleşmiş Milletler Genel
Sekreteri'ne Milenyum
Kalkınma Hedefleri
konusunda Özel
Danışmanlık yapmaktadır.

Prof. JEFFREY D. SACHS

Newtown sonrası silah kontrolü

Amerika bir silahlı cinayet felaketinden diğerine savruluyor ve neredeyse her olayda, politikacılar kontrolsüz silah sahipliğine olan bağlılıklarını görev duygusuyla beyan etmeye devam ediyor. **Gerçekte, Amerikalılarda kaç silah olduğunu kimse bilmiyor.** Yakın zamanda yapılan anketlerden birinde, hanelerin yüzde 47'sinde silah bulunduğu ortaya çıktı.

Newtown, Connecticut'ta 20 çocuğun ve yedi yetişkinin canice öldürülmesi insan olarak hepimizi derinden etkiledi ve vatandaşlar olarak bir tepki vermemiz gerekiyor. ABD silahla yapılan toplu katliamların birinden diğerine sürükleniyor. ABD'de silahlara kolay erişilmesi nedeniyle cinayet oranları diğer eğitimli ve zengin toplumlara kıyasla korkunç düzeyde. Amerika daha iyi bir yol bulmak zorunda.

1970'lerin ortaları ile 1990'ların ortaları arasında Avustralya'da birtakım toplu katliamlar oldu. 1996 yılında meydana gelen korkunç bir katliamın ardından, yeni bir başbakan, John Howard, artık yeter dedi. Silah mülkiyeti hakkında ağır yasaklar getirdi ve yeni silah sahibi olacakların zorlu bir başvuru sürecinden geçmesini ve silaha neden ihtiyaç duyduklarını belgelemesini şart koştu. Artık Avustralya'da silah sahibi olmak için katı şartlar uygulanıyor ve tescil ile onay süreci bir yıldan uzun sürebiliyor. Howard hükümeti de önceden halkın elinde bulunan silahların devlet tarafından satın alınabilmesini sağlamak için titiz bir "geri alım" politikası uyguladı.

Bu politika işe yaradı. Avustralya'da şiddet suçu sona ermiş olmasa da cinayetler azaldı ve daha çarpıcı olanı da 1996 yılından bu yana üç ya da fazla sayıda kişinin ölümüyle sonuçlanan (toplu ateş açma olaylarının incelemelerinde kullanılan tanım) hiçbir katliam olmadı. Yasaklama öncesinde, 18 yılda bu tür 13 toplu katliam meydana gelmişti.

Ancak, ABD ise bu yıl meydana gelen sarsıcı olaylar dizisinin ardından bile harekete geçmeyi hâlâ reddediyor. Colorado'da bir sinemada yapılan katliam, Milwaukee'de bir Sih topluluğuna yapılan saldırı, Oregon'da bir alışveriş merkezine yapılan diğer bir saldırı ve Newtown'da birinci sınıf öğrencilerinin ve okul personelinin acımasızca katledilmesinden önce meydana gelen başka birçok olay. ABD'deki silah lobi hâlâ gücünü koruduğu için, politikacılar bu gücü karşılığın almaktan korkuyor. 2011 yılında Kongre üyesi olan Gabrielle Giffords'un vurulmasının ardından, belki de kendilerinin de hedef olabileceğinden endişe ediyorlar.

ÖZGÜRLÜK SİLAHA BAĞLI DEĞİL

Bazı toplumların, gelir düzeyleri ve eğitim gibi belirgin faktörler sabit tutulduğunda bile, diğerlerine göre daha fazla şiddete batmış olduğu su götürmez. ABD'deki cinayet oranı, Batı Avrupa'daki benzer toplumlardakinden kabaca dört kat fazla. Latin Amerika'daki cinayet oranları ise ABD'dekinden bile yüksek (aşağı yukarı aynı gelir düzeyindeki Asya ülkelerinden çok daha yüksek). ABD ve Latin Amerika'daki son derece yüksek oranların sebebi nedir?

Amerika'da şiddetin kökeni tarihe dayanır. ABD ve Latin Amerika ülkelerinin tamamı, Avrupalıların çok ırklı toplumların üzerinde hüküm sürdüğü "fethe-

dilmiş" toplumlardır. ABD dâhil bu ülkelerin çoğunda, Avrupalı fatihler ve bunların soyları yerli halkı kısmen hastalık yoluyla ama aynı zamanda savaş, açlık, ölüm yürüyüşleri ve zorla çalıştırma gibi yöntemlerle neredeyse silip attı.

ABD'de ve birçok Latin Amerika ülkesinde, köle sahipliği de kitlesel şiddeti artırdı. Köleler ve onların sonraki nesilleri düzenli olarak öldürüldü.

ABD'de ayrıca, silah sahibi olmanın devletin zulmüne karşı hayati bir koruma biçimi olduğuna dair özellikle yaygın bir inanç gelişmişti. ABD, İngiltere'nin imparatorluk gücüne karşı yapılan bir halk isyanıyla doğdu. Bu nedenle, vatandaşların devletin zulmüne karşı mücadele etmek için milis kuvvetler organize etme hakkı, her ülkenin düzenli milis kuvvetlerine ihtiyacı olduğu için insanların da silah taşıma hakkının olduğunu beyan eden ABD Anayasası'ndaki ikinci değişikliğin içine gizlenmiş yeni ülkenin kuruluş fikri oldu.

Çağ dışı kalan "Vatandaş milis zulme karşı koruma sağlar" görüşü hatalı olduğundan, silah sahipleri şimdi ikinci görüşü sadece bireysel silah taşımaya mazeret olarak kullanıyor, sanki bu durum zulme karşı koruma sağlıyormuş gibi. Sağ kattan pervasız bir temyiz mahkemesi de onlarla aynı fikirde. Sonuç olarak, silah sahibi olmanın yaygın bir alt kültür olduğu Amerika'da silah sahipliğiyle özgürlük arasında sapkın bir bağlantı var.

Ama Amerikalılar bugünlerde özgürlüklerini korumak yerine, geniş çaplı kan dökme olayları ve korkuyla karşı karşıya. Dünyanın hareketli demokrasilerinin çoğunda özel silah sahipliği çok önce yasaklandığı için silah sahipliğinin özgürlük sağladığı iddiası özellikle absürt. Avustralya'da, Howard'ın silah kontrol reformlarının ardından başka bir zorba ortaya çıkmadı.

ABD, SILAH SAHİBİ OLMA ÇILGINLIĞINA SON VERMELİ

Basit bir ifadeyle, 21. yüzyılda özgürlük kontrolsüz silah sahipliğine bağlı değil. Aslında, ABD'deki silah kültürü son yıllarda bir başkanın, bir senatörün ve diğer halk liderlerinin öldürülmesinin ve kamu görevlilerine yapılan sayısız suikast denemesinin ardından özgürlük için bir tehdit oluşturuyor.

Yine de ABD'deki silah kültürü hâlâ kayıt dışı olduğu kadar da yaygındır. Amerika bir silahlı cinayet felaketinden bir diğerine savruluyor ve neredeyse her olayda, politikacılar kontrolsüz silah sahipliğine olan bağlılıklarını görev duygusuyla beyan etme-

ye devam ediyor. Gerçekte, Amerikalılarda kaç silah olduğunu kimse bilmiyor. Bu sayının 270 milyon civarında olduğu ya da kişi başına ortalama bir silah düştüğü tahmin ediliyor. Yakın zamanda yapılan anketlerden birinde, hanelerin yüzde 47'sinde bir silah bulunduğu ortaya çıktı.

Newtown'daki katliam sadece korkunç ve yürek parçalayıcı değildi, aynı zamanda giderek yaygınlaşan bir modelin parçasıydı, psikolog ve psikiyatrların dikkatle incelemekte olduğu, katilin intihar ettiği özel bir tür cinayet vakası. Çoğu zaman paranoya eğilimi de gösteren yalnız yaşayanlar, kendi intiharları kapsamında bu tür çirkin eylemlere de girer. Toplumdan intikam almak ve hayatlarını sonlandırırken kendilerini idolleştirmek için masum insanları dikkatle planlanmış ve sahnelenmiş toplu katliamlara kurban eder.

Bu failer kaşarlanmış caniler değildir ve çoğunun sabıka kaydı bile yoktur. Bunlar acınacak halde, meczup ve hayatlarının büyük bölümü zihinsel dengesizliklerle mücadeleyle geçmiş kişilerdir. Bunların yardıma ihtiyacı vardır ve toplumun silahları bunlardan uzak tutması gerekir.

ABD'de son 30 yıl içinde, bu yılki ölümcül düzine dâhil yaklaşık 30 silahlı katliam yapıldı ve her biri birçok aile için yürek burkan birer trajedi oldu. Yine de, silah sahipleri her defasında saldırı silahı ve 100 şarjör alamazlarsa özgürlüklerinin ellerinden gideceğini iddia ediyor.

Newtown'da kan dökülmesi artık bu silah çılgınlığına verilen desteğin bir son bulması zamanının geldiğini gösteriyor. Avustralya ve diğer ülkeler bunun nasıl yapılacağına örnek oluşturuyor; silah sahipliğini düzenleyerek onaylı kullanım biçimleriyle sınırlamak. Amerika'nın gerçek özgürlüğü makul kamu politikasına bağlı.

ABD'de son 30 yıl içinde, bu yılki ölümcül düzine dâhil yaklaşık 30 silahlı katliam yapıldı ve her biri birçok aile için yürek burkan birer trajedi oldu. Yine de, silah sahipleri her defasında saldırı silahı ve 100 şarjör alamazlarsa özgürlüklerinin ellerinden gideceğini iddia ediyor.

Telif Hakkı: Project Syndicate, 2012.

www.project-syndicate.org